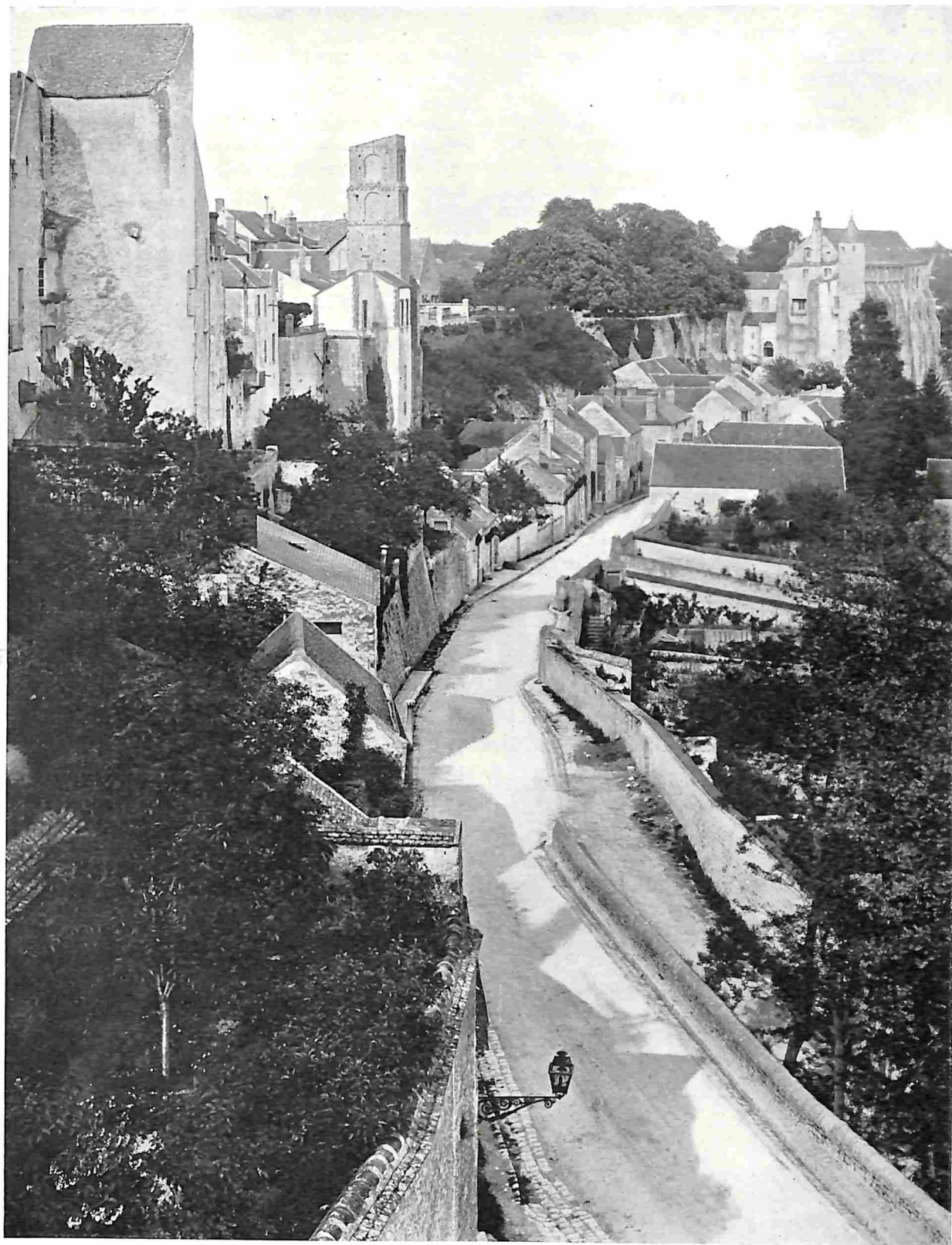

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 31.

ZATERDAG 1 AUGUSTUS 1925.

DE OMSTREKEN VAN PARIJS. CHATEAU-LONDON

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

MARIANNE HOOGGLAND, DOOR MARIE VAN ZEGGELEN (5)	BLZ. 362
DE OMSTREKEN VAN PARIJS (VERVOLG), DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 361, 364—365
DE NIEUWE SYNAGOG, DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 365
DE KONING VAN HET OERWOUD, DOOR DR. H. V. CAPPELLE, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 366—367
OVER ONZE AMSTERDAMSCH EVELSTEENEN, DOOR C. VISSER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 368—371
DE „KOEPEL VAN DE ROEPER”, DOOR J. J. F. SCHILT	BLZ. 370
VONDEL ONTHOOFD, DOOR J. SCHUITEMAKER CZ.	„ 370
ONTVANGEN BOEKEN	„ 370
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCHE DOOR CHLS. G. D. ROBERTS (I)	BLZ. 371
DE VIJF LIEVELINGEN VAN DE VROUW, ILLUSTRATIE	„ 372

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MARIANNE HOOGGLAND

door

5) MARIE VAN ZEGGELEN.

DAVID trok de voordeur achter zich dicht. Het was tien uur, buiten een zachte lenteavond. Hij moest loopen, en frissche lucht inademen, vooral alleen zijn na het gesprek met zijn vader.

Het was niet zoo stil op straat als anders op een gewonen weekdag. Er liepen menschen onder het schaarse lantaarnlicht; alles ging den kant uit van Vlamingstraat en Markt. Als van zelf ging David mede; hij liep vlugger dan de anderen en drong zich zoo gaandeweg een gangetje door de velen in de nauwe Vlamingstraat. Daar op den hoek, bij 't Blauwe Hondje, wemelde opeens het flikkerend licht der Zaterdagavondmarkt. De sterke geur van oliegebak sloeg hem in 't gezicht. Tusschen de kraampjes door zag hij den walm uit de kromme schoorsteentjes omhoog stijgen, en de kleurtjes der verschillende uitstallingen onder de witte luifels, rood baai, gele citroenen, zilveren visch. Dikke wijven in omslagdoeken stonden er haar waar aan te prijzen, en joden schreeuwden met heesche geluiden. Om een dichten drom menschen heen loopend, die zich vergaapten aan de handigheid van een goochelaar, hoog tronende op een wankelen stoel, kwam hij achter de kramen in een nauw gangetje tusschen de witte doekmuren en de huizen. Bij de oude Waag sloeg hij den hoek van de Prinsegracht om. De walmende olielamp van een laatste kraampje fiakte de tegen 't plotselinge huizendonker. De roode doek van een meisje gloorde er even als een blijde kleur; flauw drongen de olie- en vischgeuren hier nog door, de blauwe walm gleed heen in 't goud gespeel van het schijnsel der lampjes.

„David!”

Hij keerde zich om, 't was Bas, Bas Mees, zijn Leidsche vriend.

„Verdomd mooi, die markt,” zeide Bas, „vin je ook niet?”
 „Ja...wel aardig...nou saluut.”
 „'k Loop met je mee. Waar ga je heen?”
 „Nergens, 'k loop zoo maar.”
 „O, nou dan niet, als je alleen wil zijn...”
 Bas bleef dralen en David deed al eenige stappen den hoek om van de stille donkere gracht. Toen keerde hij terug.
 „Zeg, waarom ga je niet mee, 'n eind?”
 Bas zag hem met zijn groote blauwe oogen aan. „'k Dacht dat je me niet wou, maar vooruit, zeker. 'k Liep ook maar te boemelen.”

„'n Lekker avond,” zei Mees, naast David gaande. „Ik moest er uit. Ze zaten thuis te kaarten.”

David zag het voor zich. Hij kende het huis op de Uilenboomen van Bas' ouders, diep en smal. Hij was er eens geweest en juist op een Zaterdagavond. In de achterkamer zaten ze dan om een speeltafelte. Pa Mees, Ma Mees, Nellie Mees, Bas' eenige zuster, ouder dan hij, en de partner, oom Verschuur. Ze quadrilleerden van achten tot half elf, dan aten ze een boterhammetje tot besluit en oom Verschuur vertelde nieuws van de societeit, mede gebrachte aardigheden, die oirbaar waren voor de dames.

„Je zet er een gangetje in,” zeide Bas, want David had zijn stap ineens versneld, zonder het zelf te weten.

Ze liepen door. David deed geen mond open.

„Is er wat, kerel?” vroeg Bas.

„'t Is uitgekomen, thuis, van 't stuk in De Lichte!”

„Hè!” schreeuwde Bas. Hij stond een oogenblik stil, sprong toen weer in den pas met David. „Dat is ook wat. Allemachtig, standje met je ouwe heer?”

„Standje...? och nee, lammigheid, 'n standje zou nog wat zijn, maar zóó...och niks dan beroerdigheid...”

„Je mot 't me vertellen, van A tot Z. — Hoe is 't gekomen?”

„Door de proeven. Op de drukkerij van de Lichte was te veel werk; toen is er een gedeelte naar de onze gegaan, ik meen van oom Piet, en door 'n toeval natuurlijk komt mijn artikel in zijn handen en hij heeft m'n poot herkend.”

„Ai, ai! en heeft toen je oom het aan je vader overgebrieff?”

„Nee, zoo niet. Alleen met Grootma heeft ie er over gesproken.”

„O, dus Grootmama...?”

„Nee, Grootmama ook niet! Niemand heeft 't mijn vader verteld, tenminste Oom niet en Grootmama niet. Ze vonden het veel te lam voor hem, en eigenlijk weet vader 't ook niet en dat is 't juist, hij vermoedt dat een uit onze club het heeft geschreven. Ik moest van avond op z'n kamer komen en, als ik hem niet had moeten sparen omdat het morgen Zondag is en hij preeken moet, dan had ik 't gezegd dat ik 't was... Nou —”

„Nou loop je er mee rond en voel je je een verrader.”

„Net zoo,” zei David.

„Maar da's allemachtig stom. 't Is toch je overtuiging. We hebben toch met z'n allen gezworen dat die ouwe boel opgeruimd moet worden, en je artikel wàs goed. 't Heeft ingeslagen, dat is zeker. Als je er nu spijt van hebt, ben je, neem me niet kwalijk, geen knip voor je neus waard.”

„Een bellemant is dat gewoonlijk niet.”

„O zoo, heb je dien naam soms gekozen om weg te loopen als 't er op aankomt?”

„Wie spreekt er van wegloopen? Dacht je dat ik anders dacht, of zoete broodjes wou bakken bij de heeren!”

„Wel nee, da's gekheid. Ik begrijp 't best waar hem de kneep zit, ouwe jongen, 't is dat het nu juist je vader is...”

„Och, dat niet alleen, het is omdat mijn vader zóó is; als ie anders was, als ie heusch 'n ouwe sok was, of 'n verwaande gek, maar hij is goed, Bas, hij is een mensch die oprecht meent wat ie zegt. Hij is eigenlijk een groot mensch...”

„Ho! ho... groot, hoe kan iemand uit dezen tijd, die gedichten maakt van water en melk...”

„Hou je mond. Dat kan je niet beoordeelen. Hij is groot en goed...”

„Ik ken hem niet en daarom beoordeel ik zijn persoon niet, wel zijn geest. Jij laat je nu meevoeren door lagere gevoelen, familieliefde, bewondering voor eigen omgeving, en dat zooals je 't zelf gezegd hebt in je stuk; of 't je vader is of een ander die prullewerk schrijft, dat is 't zelfde; tegen 't prullewerk strijden we, voor 't groote, 't mooie, 't geweldige, als je 't kleine aan 't groote...”

„Juist, dat dacht ik ook, daarnet toen ik je tegen kwam, maar wát is 't groote? Als je mijn vader had hooren praten van avond, dan zou je ook vragen: wat is het groote, wat 't kleine? Wat is de moeite waard, wat is het offer waard?”

„Je overtuiging is het offer waard. Je overtuiging! Een ander zal die overtuiging uit den booze vinden, gemeen, leelijk. 't Komt er niet op aan. Jij hebt je overtuiging en daarvoor moet je willen sterven.”

„Ik weet 't wel, al die dingen heb ik immers ook gezegd.”

Ze hadden nu, over 't Brouwersgrachtje gaande, waar de groene en roode lichtjes van vele schuiten in de duisternis pinkelden, de Uilenboomen bereikt. Even voorbij de brug was het huis der familie Mees.

„Kom je even binnen”, vroeg Bas, den sleutel in de deur stekend.

„Och nee”, zei David, denkend aan de kaartende familie.

„We gaan naar mijn kamer, kunnen we nog effen praten, ik heb je nog wat te laten zien.”

David stapte mee binnen.

Al had hij de huissleutel, 't mocht niet laat worden, was het consigne en juist nu wilde hij dat consigne niet verbreken.

Ze liepen zoo zacht mogelijk de trap op naar Bas' kamer. Ouderwetsch vertrek met alcoof, zoodat men niet zag dat deze studeerkamer tevens slaapkamer was.

Bas stak de lamp aan, deed de overgordijnen dicht.

„Ga zitten.”

Hij zocht in de la van zijn schrijftafel en nam er een brief uit.

„Hier, lees.”

David zag naar 't papier dat onder zijn neus gehouden werd en nam het eindelijk aan. Het was een onbekende hand; de onderteekening, eerst onduidelijk, werd langzaam aan leesbaar in wijd uiteenlopende letters. Hij las: „Van Olden.”

„Van Olden? wat moet die?”

„Lees maar,” zei Bas. „'t Gaat om jou, belleman! Ik maak in dit plechtige oogenblik een grokkie klaar.”

David moest eerst over de verrassing heen komen een brief van van Olden in de hand te houden, den schrijver van „Klare Sonnetten”, gedichten die een diepen indruk op hem gemaakt hadden, die de eigenlijke oorzaak van zijn opstel in de Lichten waren, want zij hadden hem den moed gegeven zijn geloof aan de toekomst te belijden die een andere literatuur moest brengen. „Van Olden!” Hij hoorde Bas aan het dienstmeisje om warm water vragen en twee glazen en lepels, en hij staarde nog altijd op den brief.

's-Gravenhage, Maart 1882.

Waarde Heer,

Vermoedend in U een geestverwant aan te treffen, verzoek ik U deel te willen nemen aan een bijeenkomst, welke Woensdag a.s. des avonds ten mijnen huize zal gehouden worden.

U zult daar eenige jonge schrijvers en kunstenaars aantreffen, die er over willen beraadslagen op welke wijze zij nieuwe banen kunnen openen voor hun kunst. De oprichting van een eigen tijdschrift wordt door velen wenschelijk geacht, en waarschijnlijk zult U zich onder deze velen scharen.

Met groote instemming las ik het artikel „*Het oude aan den kant*” in de Lichten, geschreven door een Leidsch student en ondertekend „Belleman.” Wanneer het U bekend is wie de schrijver is, zoudt u ons genoeg doen hem mede te brengen in onzen kring, waar hij zeer welkom zal zijn. Hopend u dus te zien, teeken ik mij met de meeste hoogachting

Uw d. w.

C. J. van Olden.

„Nou?” vroeg Bas. „Had ik nu iets bijzonders of niet?”

„Je hadt 't. Nu gaat de zaak groeien.”

„Dus je gaat mee?”

„Natuurlijk. Wie zouden er alzoo meer komen?”

„Kan je wel zoo'n beetje nagaan. Van der Waal, Meerman, Droogvliet, al de lui die geweigerd worden in de Spectatoren de Gids, en er zullen ook wel schilders zijn; onder die is ook al dezelfde strijd als bij ons.”

„'t Zal interessant zijn”, zei David. Zijn stem had de oude opgewektheid, die Bas zoo goed kende. De grokjes waren nu ingeschonken. Ze lokten tot peinzen en praten, praten en peinzen. Bas had goede sigaren. David en hij vergaten den tijd...

„David! David!” riep moeder Antje zoo zacht mogelijk

door een kier van de deur. Zij had, nog laat wakker liggend, den sleutel in het slot hooren steken, voetstappen, zachte voetstappen in de gang en op de trap gehoord. David die gedacht had ongemerkt naar zijn kamer te kunnen gaan, bleef nu staan met de brandende kaars in de hand.

En moeder Antje's stem zeide maar duidelijk: „David, vader heeft liever niet dat je morgen in de kerk komt. Vertoon je maar niet aan 't ontbijt, want hij is niet te spreken over je. Waarom kom je nu zóó laat thuis, jongen?”

„Ik was bij Mees, we hebben zoo gepraat. Ik schrok er zelf van dat 't zoo laat was. 'k Heb gehold.”

„'t Is jammer! nacht David.”

„Nacht moeder, slaap wel!”

Op zijn kamer, de groote oude zolderkamer die van zijn tiende jaar af, zijn kamer was geweest, zette hij de kaars midden op tafel. „Stom van me,” zei hij tot zich zelf, „nou is de heele Zondag weer bedorven. Stom van me.”

En het werd een onrustige slapeloze nacht voor hem. Het gesprek op den laten avond, de sterke groc die Bas geschonken had, alles wat er voorgevallen was, hield hem wakker. Het klokkenspel van de groote kerk trilde ieder kwartier door de stille lucht. Langzamerhand kwam alles los uit de duisternis, en in de kamer werd voor hem zichtbaar het breede kabinet met de koperen hangsloten, zijn boekenschat, een laag kastje dat hij nog als schooljongen gebruikt had, de spiegel op den schoorsteen, waarop in 't midden een brons klokje prijkte met een beeldje, voorstellende een jager met zijn hond, het groote pastelportret van zijn moeder, nog een heel jonge vrouw, die hij nooit gekend had. Plotseling rees voor zijn geest het beeld eener andere jonge vrouw, Louise Morance. Hij bleef het vasthouden. Wat was zij mooi. Mooi? Misschien zou een ander haar niet mooi noemen, maar hij vond haar mooi. Ze was zoo sprekend, zoo geestig, ze had een charme die geen enkele vrouw uit zijn omgeving had. Zooals zij daar van middag stond in de voorkamer, leek zij heel jong.

Hij zag haar precies voor zich, nu. Het aschblonde haar krulde aan alle kanten van uit haar zwarte tocque om haar smal gezicht. Haar oogen waren donkere sterren, verzonken in de lichte schaduw. Zij had een grooten mond, maar dat hoorde bij haar gezicht. Haar lichaam was lenig en slank, het zwarte amazone costuum was er als om heen gegoten, haar ruime pelerine, even van 'r schouder gegleden, hield zij vast met de in een lange geelleëren handschoen gestoken rechterhand. Weer hoorde hij haar stem: „het is jouw rol, David, stel me niet te leur. Ik heb Emants gezegd dat ik één mensch wist die die rol kan spelen. Dat ben jij! Je komt, niet waar?” Toen haar oogen!

Ja, hij zou komen. Natuurlijk, hij zou komen. Hij zou het stuk spelen met haar. Hij zou haar verwachting overtreffen. Dat wilde hij. Louise was een aanbiddelijke vrouw. Ouder, ja hoe oud precies? 't Kwam er niet op aan, voor hem was ze jong. Zij vond toch ook iets aan hem, zou zij het anders gevraagd hebben? Wat wist zij eigenlijk van zijn spel? Dat zwijgende rolletje in het Fransche stuk dat ze eens gegeven hadden, dat kon het toch niet zijn? Ze had hem herkend misschien. Ze was een artiste van top tot teen. Die stem van 'r! „Morgen”, dacht hij, „morgen ga ik naar haar toe, nu wil ik rusten, nu wil ik slapen.”

De klokken luidden den Zondag in en het was mooi weer. Blauwe lucht, en geur van de lente. Marianne gleed van de trappen neer. Met een sprong was ze in de gang, maar bedaarder deed ze de deur der achterkamer open; daar stond het ontbijt op tafel. Moeder was al binnen en schonk thee, de bijbel lag klaar voor Vader's stoel en Marianne schikte zich bij de tafel. Ze zag naar het zijden lijfje van moeder dat in zachte glanzing en dunne scherpe plooitjes over haar borst gleed en aan 't middel in een punt eindigde. Moeder droeg de witte camée, die een zachte parelmoerroze tint had. Tegen het blanke van kin en wang, golfde het witte plooiel van een tulle ruche. Marianne zag graag naar moeder als zij deze zijden japon droeg, waar de roze camée zoo goed op stond. Moeder lijkt zoo op een roos, dacht ze. Buiten begon de klok te spelen en tegelijk ging de deur open. Vader trad binnen, gevolgd door Tom en Floris, en even daarna kwamen ook Geesje en Daatje. Zij gingen achter moeder zitten; vader opende den bijbel.

(Wordt vervolgd).

MANTES.

DE OMSTREKEN VAN PARIJS. *(Vervolg).*

O ja, er is een station te Moret aan de Loing, maar ik raad ieder, wien dit eenigszins mogelijk is, de omstreken, de wijde omstreken van Parijs, per auto te doorkruisen. Immers, zoo uitmuntend als de onmiddellijke ban-lieu met de hoofdstad is verbonden, zo schaars is het aantal treinen, dat bij kleinere en verderafgelegen plaatsen stopt. ☒ Moret ligt aan den rand van het bosch van Fontainebleau en we zouden er dus een boschrijke omgeving verwachten. Maar 't ligt juist even buiten het bosch en de liefelijkheid der oevers van Loing en Seine geeft haar eigen cachet aan het oude stadje. 't Is wel opmerkenswaardig, dat de steden meest in de vlakte zijn gebouwd, zelden op „der heuv'len top". Terwille van het gemakkelijke verkeer te water, ter wille van handel en nijverheid, dus van den burger. Moret ook heeft, evenals Provins, zij het in mindere mate, 't karakter van oud stadje gehandhaafd. De kerk uit de 12e eeuw, door Thomas Beckett ingewijd, domineert heel de omgeving: in het niet verdwijnen de monumentale poorten; de Porte de Paris met haar slanke torens aan het eene einde der hoofdstraat, de Porte de Bourgogne aan het andere einde der Grande-Rue. Herinnering aan middeleeuwsche gerechtigheid, een houten kooi, waarin de gevangenen werden te pronk gesteld, bewaart de laatste poort, die gebouwd is vlak voor de brug over de Loing. Stil stroomt het riviertje verder, kabbelend tusschen de palen der oude molens, hier als te Meaux midden in het water opgetrokken. ☒ Misschien vindt men nergens zulk een curieus vergezicht als op deze brug: de straat met haar twee poorten is stellig eenig in haar soort, de overblijfselen der oude versterkingen, nu met wilde planten begroeid, een paar oude huizen uit de 15e en 16e eeuw, completeeren al deze romantische gegevens. Een klokketoren en een stadspoort, een oude molen, een brug van oude gewelfde bogen, huizen over het water hangend, alsof er op aarde te weinig plaats voor

ze was, is 't geen waardig decor van 'n romance, zooals die zich afspeelde tusschen Frankrijks koning Hendrik IV en Jacqueline de Bueil, gravin van Moret? ☒ Waar blijft onze moderne intellectualiteit, als we ons laten koesteren door de ietwat verslpen romantiek van deze streken, waarheen we ons niet vermogen te verzetten. We wenschen 't niet. We droomen weg naar het verleden, naar den „goeden ouden tijd", toen de muren van Chateau-Landon nog waarlijk versterkingen waren, om de burgers te vrijwaren tegen de overvallen van daarbuiten. Hoeveel voorbijge glorie ook hier, in dit kleine nest, waar de bewoners van de huizen aan de hoofdstraat zich verschuilen achter hun ongestuvrijde tuinmuren. O die irriterende tuinmuren van Frankrijk: ze sluiten den vreemdeling buiten, ze weren iedere toenadering, ze zijn hoovaardig en eigengereid. Ze demonstreeren zoo duidelijk, dat zij, die achter die muren wonen, niets niemandal op onbekende bezoekers zijn gesteld. En ongetroost laten zij hen verder trekken door de verlaten straten, hun de ruïnes van het verleden overlatend. De ruïnes van wereldlijke en geestelijke macht, de onbestendigheid van al het aardsche. Werd de abdij van den H. Severinus, door Childebert in 545 opgericht op het graf van den H. Severinus, niet veranderd in een gesticht voor oude lieden? En wat bleef er over van de versterkte muren, die eenmaal het plaatsje omsloten? Toch handhaaft het oude Gothische kasteel zijn vroegere geduchtheid voor allen, die zwerven langs 's Heeren wegen, voor als 't moderne bargoensch 't noemt, is te Chateau-Landon niet anders dan de „karker", waar de „vianden" werden geborgen en versmachtten, totdat het losgeld was betaald. ☒ En zelfs hebben de heeren van Chateau-Landon de allures van machtige heerschers zoo ver doorgevoerd, dat nog een huis met puntgevel en rijke dakgoten den naam „La Monnaie", „De Munt", draagt. ☒ Waant ge U in Souppes, aan den voet

van het plateau gelegen, waarop Chateau-Landon is gebouwd, niet in Abcoude, in Baambrugge of 'n ander zoet Hollandsch plaatsje, waar zomers de smalle grachtjes eenzelfde rust, eenzelfde stilte herbergen? Zelfs het torentje op de kerk, zelfs de bootjes en de schuithuisjes verplaatsen den wandelaar in minder dan geen tijd naar 't lieve vaderland. Toch, we worden aldra tot de werkelijkheid teruggebracht, als we de groote steengroeven aanschouwen, die óók te Souppes worden gevonden en waar de kalksteen wordt gebeiteld, die voor de huizen van Frankrijk den goed-Hollandschen baksteen vervangt.

Met zevenmijlslaarzen trekken we naar het Seine-dal aan de andere zijde van Parijs, waar Mantes ligt, het oude Medunta der Galliërs. Wijd strekt zich het kerkplein voor de Notre Dame te Mantes-la-Jolie, gelijk het bekoorlijk stadje in den volksmond heet. Dit wijde plein is niet de eenige overeenkomst met haar zuster te Parijs, de Notre Dame, die evenals de kathedraal te Mantes aan haar gevel nog de overgangsvormen vertoont der Romaansche architectuur naar Gothischen bouwtrant. Het interieur daarentegen is een der volkomenste voorbeelden der gothiek in haar beste tijdperk. Beide onderscheiden zich door een rust en een innigheid, welke steeds opnieuw den toegewijden bezoeker verovert. Waarschijnlijk is de eerste bouwmeester van de Notre Dame te Parijs, Pierre de Montreuil, ook de schepper van de kathedraal te Mantes. Zoo concludeert tenminste Viollet-le-Duc. Anderen beweren dat ze werd gebouwd door Eudes de Montreuil in opdracht van Blanche van Castilië en Margaretha van Provence. Maar deze vrouwen, van wie vooral de eerste, de moeder van Lodewijk den Heilige, zulk een belangrijke plaats in de Fransche geschiedenis inneemt, leefden bijna honderd jaar later dan de Notre Dame volgens den stijl zou zijn gebouwd. En misschien zelfs is het thans bestaande gebouw slechts een hernieuwing van de kerk, waarvoor, volgens de legende, Willem de Veroveraar op zijn sterfbed een belangrijk bedrag legateerde. Zoo dan vertelt de kroniekschrijver: Willem de Veroveraar, die aanvankelijk in goede verstandhouding met zijn leenheer had geleefd, eischte in 1087 Mantes op van koning Philips I. Toen deze dezen eisch schertsend beantwoordde door den spot te drijven met de zwaarlijvigheid van Willem den Veroveraar, maakte deze zich met geweld van Mantes meester en deed in 1087 de stad in vlammen opgaan. Maar de ondergang van de stad werd oorzaak van zijn eigen dood; doodelijk gewond werd de onoverwinnelijke hertog naar Rouaan gebracht, waar hij op zijn sterfbed boete deed door het geld voor den herbouw der kerk te legateeren. In de kerk wordt nog het hart bewaard van koning Philips II Augustus, die Mantes zijn liefste dochter placht te noemen; Blanche van Castilië bouwde er een sterk kasteel, in de 18e eeuw verdwenen, waar zij en de vrouw van Lodewijk den Heilige menigmaal haar intrek namen. Altijd was Mantes een aantrekkingspunt voor vele vorsten, waarvan de stad de voor- en de nadeelen ondervond. Enkele dagen voor den slag van Crécy, in 1346, werd ze geplunderd door Eduard III, koning van Engeland. Achtien jaar later, in 1364, herovert Du Guesclin, le chevalier sans peur et sans reproche, 't voor zijn koning, maar pas in 1449 kreeg Frankrijk 't definitief terug. Ook lieflijker, romantischer herinnering waart rond te Mantes. Daar woonde op den hoek van de Rue Nationale la belle Gabrielle, Gabrielle d'Estrées, bemind door Frankrijks meest populairen koning Hendrik IV. Nog is het huis bewaard. Bewaard bleef ook het sierlijke stadhuis, daterend uit de 15e eeuw, het paleis van justitie, vroeger het koninklijk auditorium, in de 16e eeuw gebouwd. Bewaard bleef ook een fontein uit de Renaissance, op het plein tegenover het stadhuis, zoo goed als de

DE OMSTREKEN VAN PARIJS. SOUPES.

tour de Saint-Maclou (14e en 15e eeuw), overblijfselen van een kerk, tijdens de Fransche revolutie verwoest. In 1340 werd de bouw begonnen: men gebruikte ervoor het sleeploon, dat betaald werd door de schepen, welke op Zon- en feestdagen de stadsbrug passeerden. En ook deze brug bestaat nog, verbindend Mantes met Limay; alleen den voetganger is 't nog geoorloofd dit monument uit de 12e eeuw te gebruiken. (Slot volgt). RO VAN OVEN.

DE NIEUWE SYNAGOGE.

DE Portugeesche synagoge is wel het belangrijkste kerkgebouw, dat de Nederlandsche Joden bezitten en tegelijkertijd is 't het belangrijkste kerkgebouw van de vele, die zich op en om het Jonas Daniël Meyerplein reien. Want dit plein heeft ook de helft der 8 synagogen, welke de Hoogduitsche Joden in het centrum der stad bezitten. De oudste en de grootste is de zoogenaamde „Groote Sjoel,” welke nog ouder is dan het Portugeesche bedehuis en reeds in 1671 in gebruik werd genomen. Ook van deze is Daniël Stalpert de bouwmeester en 't is gemakkelijk door vergelijking der gevels van Portugeesche en Groote synagoge tot de uitkomst te geraken, dat dezelfde architect ze ontwierp. In 1686 werd de „Obbene Sjoel” (= Boven synagoge) gesticht, daar de groote synagoge te klein was geworden, een kwaal, waaraan blijkbaar door de groote toeneming der bevolking ieder gebouw in Amsterdam ter zijner tijd laboreert. Daaromtrent bericht Commelin: „Hetselve (de Groote Synagoge) door de veelheit van haer natie te klein geworden zijnde, hebben ze boven haer hal die se achter en nevens haer kerck hebben, een braef gebouw gemaect, daerin sy op den Sabbath haere oefeninge hebben.”

DE OMSTREKEN VAN PARIJS. MORET.

Dan is er aan de Amstelstraat de „Dritsjoel” (Derde synagoge); deze werd evenals de Nijsjoel (Nieuwe synagoge), waarvan de afbeelding in het vorig nummer werd opgenomen, in de 18e eeuw gebouwd. Echter was de laatste, toen ze gesticht werd, lang zoo glorieus niet, als ze zich thans vertoont met haar Jonische portiek, haar rijke gevelbekroning, haar weidschen koepel. In 1730 was ze slechts een smal gebouw „ter breedte van 21 voeten met een galderij daarboven.” Maar al spoedig werd ook deze synagoge te klein door den grooten aanwas der Joodsche bevolking: immers, al zorgden stad en staat ervoor, dat het getal der „smousen en bedel-Joden” niet al te groot werd, die 't ondernamen op het gerucht, dat hier Hoogduitsche gemeenten waren gesticht, naar Holland, waar ze vrijheid vonden, te trekken, toch was 't noodig, dat men in 1750 tot uitbreiding der Nijsjoel overging. Besloten werd, na verleend verlot der stadsregering, door de „Regeerders der Hoogduitsche Joodsche natie,” „dass soll angenommen werren die folgende Meinsjters zu den Bauen: den Metselaarsbaas *Arnoldus van der Sprang*, und zu Zimmermann: *Jan Kloppenburg* und ist geresolvirt, dass die Materialien welche zu es Gebau neitig is, soll müssen durch „Kaal” (= bestuur der gemeente) und durch ihre Gevoll-machtiger angeschaftt und gezahlt werren.” ¶ In hetzelfde jaar werden de eerste steenen gelegd voor het fundament der H. Arke. Maar 't duurde nog geruimen tijd, eer het gebouw werd ingewijd en in gebruik genomen, waarschijnlijk tengevolge van finantieele strubbelingen. 24 Maart 1752 had de eerste dienst plaats, maar gereed was de Nijsjoel nog lang niet. Toch waren de feestelijkheden groot, zelfs werd de Sjoel geillumineerd, zooals we nog onlangs konden aanschouwen bij het regeeringsjubileum van de koningin. Veel is sinds de stichting niet veranderd, wel is het gebouw eenige jaren geleden gerestaureerd en de herinwijding op 17 Mei 1923 was een niet minder belangrijke gebeurtenis voor de Amsterdamse Joden als eenmaal de opening zelve.

R. v. O.

DE KONING VAN HET OERWOUD.

DE tijger! Welke herinneringen aan angstig doorleefde oogenblikken roept deze krachtfiguur niet bij dezen of genen landgenoot wakker, wiens werkkring hem naar streken van Java of Sumatra heenriep, waarin *Radja* (of *Toean*) *tjindakoe* als koning van het oerwoud heerscht? Maar bij hoe talloos velen wekt zijn naam daarentegen niet de herinnering op aan oogenblikken van stille, ongestoorde bewondering voor een der indrukwekkendste en schoonste verschijningen, die de natuur in de wereld der zoogdieren heeft weten voort te brengen? ¶ Zou menig een, die in de roofdiergalerij eener diergaarde den tijger naast zijn buurman en geslachtsgenoot, den leeuw, aanschouwt, den palm der overwinning in een schoonheidswedstrijd niet eerder aan het tijgerlichaam toekennen, dat zoowel door bouw als door kleur en tekening der beharing op het kunstenaarsoog zoo machtig inwerkt? Want, moge de indrukwekkende manenkop van den mannelijken leeuw ontzag inboezemen, en vooral, wanneer het dier zich tot den aanval gereed maakt en zijn manen opzet, het in de kunst zoo vaak tot model gebezigde beeld van majesteit en pracht zijn, toch zullen velen aan de wonderschoone verdeeling van het zwart op de roestbruine grondtint van het tijgervel en aan het machtig ontwikkelde voorlichaam van dezen vertegenwoordiger van het katten-geslacht den voorrang toekennen, vooral wanneer het schoone dier, hetzij liggend, hetzij met elastischen tred als het ware over den bodem voortschuivend, zich van verschillende zijden laat bewonderen. ¶ Zijn groote ronde kop mag met het zwart in zeldzaam mooi patroon over het roestbruin en wit verdeeld, en met zijne omlijsting van lange, lichtgetinte bakkebaarden en zijne versiering van witte snorharen, zeker een der mooiste producten genoemd worden, die de natuur op het gebied van kleurcontrasten, gepaard aan schoonheid

DE KONING VAN HET OERWOUD.
TIJGER AAN HET RUIEN.

van vorm, aan een zoogdier heeft geschonken. De massieve zware voorpooten, de niet minder sterk gespierde borst, die het achterlichaam zooveel slanker doen schijnen, de van den donkerder getinten rug naar borst en buik loopende zwarte dwarsstrepen en de lange zwart-geringde staart volmaken het beeld, dat, met grootere of kleinere wijzigingen, die de woonstreek heeft voortgebracht, het tijgerlichaam karakteriseert. ¶ Doch laten we nu in gezelschap van een goeden kenner der rimboe ons prachtdier in den natuurstaat opzoeken. Gemakkelijk valt zulks niet, want hoewel de inzamelaar van boschproducten, de jager en de natuuronderzoeker, die zich in het oerwoud wagen, bijna dagelijks sporen zijner aanwezigheid bemerken, komt het zelfs in streken, waar tijgers veel plegen voor te komen, zeer zelden van voor, dat men een exemplaar te zien krijgt, laat staan van aangezicht tot aangezicht tegenover een tijger komt te staan. Oude inlandsche jagers hebben den bekenden natuuronderzoeker van Sumatra's binnenlanden Wilhelm Voltz verzekerd, in hun ganst te hebben kunnen zien. De groote Nederlandsche geleerde J. E. Teysmann, die veertig jaren lang alle delen van Indië bereisde, zegt zelfs nimmer een tijger in den natuurstaat te hebben kunnen waarnemen. ¶ Met mijne eigen ondervinding betreffende den Jagoeer, de groote kattensoort van Suriname's oerwouden, stemmen deze mededeelingen volkomen overeen, want terwijl het nachtelijk jagoeargehuil niet zelden tot onze kampementen langs de rivier of dieper het oerwoud in, doordrong, en ons met angst vervulde, heeft zich slechts eenmaal gedurende ons tweemaandelijksch verblijf in de wildernissen onzer kolonie, een exemplaar aan

onze blikken vertoond; het fraai gevlekte dier verdween echter onmiddellijk weer in het dichte onderhout van het gekapte pad (tracé). ¶ Daar ook de tijger, hoewel niet uitsluitend, toch grotendeels een nachtdier is, ontmoet de mensch hem slechts bij uitzondering; hij moet over dag zelfs zeer schuw zijn en niet gauw tot den aanval overgaan. Algemeen bekend is het, dat de opgerichte menschelijke gestalte hem ontzag inboezemt, dat men hem door een strakken blik in bedwang kan houden en dat alleen dieren, die door bijzondere

omstandigheden eenmaal menschen vleesch geproefd hebben tot de gevreesde z.g. menscheneters worden, die des nachts dorpen binnendringen en niet zelden een ongelukkigen bewoner overvallen en wegslepen. Voltz, die het oerwoud, de rimboe, door en door kent, vernam slechts enkele malen van een geval, dat een mensch aan den tijger ten offer gevallen is, en ook de natuuronderzoeker C. B. H. von Rosenberg, die gedurende dertig jaar in den Indischen Archipel reisde, zegt slechts eenmaal van een mensch gehoord te hebben, die de prooi van een tijger werd. Ook de statistieken leeren, dat het tijgergevaar sterk overdreven wordt, want in Britsch Indië werden bijv. in 1886 op een miljoen menschen slechts vijf door tijgers gedood — dus een belangrijk kleiner getal, dan bij ons door ongevallen om het leven komt. ¶ Herhaaldelijk en honden uit de dorpen van den Inlander worden weggehaald, waarbij de roover niet zelden van zijn enorme kracht blijk geeft. Voltz verhaalt o.a. van een ouden tijger, die met een eenjarig rund over een twee meters hooge omheining was gesprongen en met zijn prooi over zijn schouders in de nabijgelegen rimboe verdwenen was. Dikwijls is het een zelfde en hen ten slotte tot wraakneming drijft. In de meeste ge-Europeaan overlaten, wanneer tot een jacht op den moordenaar moet besloten worden. Moeten zij er toch toe overgaan, wanneer zij bijv. den schuldige in de daartoe opgestelde val gevangen zien, dan zullen zij niet nalaten, zich vooraf te verontschuldigen o.a. met de woorden: „Wees niet boos, meester, dat ik u moet doden; maar gij hebt onze runderen opgeeten. Neem het mij, als 't u blijft, niet kwalijk.” Ook wanneer

TIJGER UIT NOORDELIJK INDIË.

de Inlander een tijger ontmoet, zal hij hem eerbiedig groeten, op dezelfde wijze als hij een Radja pleegt te doen, terwijl hij, als over den tijger gesproken wordt, steeds zal vermijden zijn naam te noemen. Huist immers, volgens zijn geloof, in het tijgerlichaam niet de ziel van den hoogstgeplaatste onder de afgestorvenen! ☼ Waar zooveel over den tijger gefabeld wordt en waar gedurende de avonduren, in de eenzaamheid van het kampement aan den rand van het oerwoud doorgebracht, wanneer het lugubere tiggergehuil, vermengd met het angstgeschreeuw van weerlooze wouddieren soms niet van de lucht is, de Inlander met zijn schat van tigersprookjes loskomt, is het niet te verwonderen, hem ook te hooren vertellen van den *Orang tjindakoe*, den tiggermensch, d. w. z. van menschen, die de gedaante van den tijger kunnen aannemen, des nachts op roof uitgaan, menschen overvallen en opeten! ☼ Maar laten wij weder tot de werkelijkheid terugkeeren, hoeveel stof ook ontleend zou kunnen worden aan de fantasieën van den Inlander betreffende dezen heerscher der rimboe. In Sumatra's wildernissen heeft Voltz op zijn onderzoekingstochten meermalen den heerscher gezien. Maar hoe? Slechts een gouden gloed bewoog zich door de dichte bodemvegetatie van het woud, wanneer hij door een zacht ruischen van het gebladerte in zijn nabijheid werd opgeschrikt. Steeds was zijn verschijning te kort om het fraaie dier goed te kunnen waarnemen. Andere wouddieren, zooals wilde zwijnen en herten, kondigen hunne aanwezigheid door de bewegingen, die zij maken, veel vroeger aan. ☼ Aan den rand van het woud, langs de rivier en in de jungle, de met hoog gras en bamboe begroeide vlakten, die het bosch omzoomen, waarin de tijger zich gaarne ophoudt en door den jager bij voorkeur wordt opgezocht, is de kans veel grooter, het schoone dier in al zijn pracht te bewonderen. Het was eens, dat Voltz, in gezelschap van zijn getrouwe maleiers Ripin en Dullah, van een tocht door het oerwoud tegen den avond naar zijn kampement aan de rivier terugkeerde, toen hij, op het punt den stroom te doorwaden, kort in zijne nabijheid een tijger bemerkte, die van de rivier zijn weg in de richting van het woud nam. „Als goud schitterde zijn gladde huid in den glans der ondergaande zon; zwaar drukte het fraaie dier zijn massieve voorpooten op den grond en schreed het van kracht zwellende lichaam in wiegelenden gang met wijde stappen langzaam voorwaarts. Hoe langzaam hij ook met vooruitgestoken kop, met neerhangende lippen en lichtelijk geopenden muil, zacht veerend vooruitkwam, toch was bij hem iedere beweging slechts ingehouden kracht, en hoe traag hij ook zijn pooten oplichtte, toch scheen iedere spier als uit staal gegoten te zijn. Toen hij het hooge riet, dat den boschrand van de rivier scheidt, bereikt had, sprong hij met een elastische buiging op een half verganen, neerliggenden stam, richtte

zich, trotsch om zich heen ziende, op, en stond hij daar een oogenblik, als uit steen gehouwen, onbewegelijk, bewust van zijn teugellooze kracht, gereed om te verpletteren, wie zich voor den heerscher van het woud niet wilde buigen. Zoo bleef hij slechts een minuut lang staan, waarna hij in het riet verdween. Hier was hij aan het oog onttrokken, want zijn donkere huidstreping maakte hem te midden der hooge rietstengels onzichtbaar. ☼ Eens op een morgen, zoo vertelt Voltz, vond een zijner Maleiers nabij den oever het nog versche uitbraaksel van een tijger, een met slijm vermengd groot pak haar, beenderen en harde plantendeelen; evenals honden, is de tijger n.l. gewoon, na den maaltijd bladeren en hard gras te eten, en met de onverteerde overblijfselen van het verscheurd dier, weêr uit te braken. Eigenaardig, zegt Voltz dat toen den vorigen avond in het kampement tigersprookjes verteld werden, nog geen twintig schreden verder een tijger bezig was de resten van zijn maal uit te braken. ☼ Wetenswaardige bijzonderheden omtrent het leven van den woudkoning mocht ik onlangs van een landgenoot vernemen, die als een employé op een cultuuronderneming in Sumatra's binnenlanden werkzaam is geweest, en ruimschoots gelegenheid heeft gehad, zijn gewoonten te leeren kennen. „Het echtelijk leven van den tijger is een voorbeeld van trouw, waaraan wij, menschen,” zegt hij, „ons mogen spiegelen.” Wanneer de jongen geboren zijn, gewoonlijk 2 of 3, soms ook 4 en zeer zelden 5 of 6, wordt de tijger het gevaarlijkst voor den mensch. Wanneer de jongen 6 weken oud zijn, beginnen zij met de ouders van schuilplaats tot schuilplaats te trekken, en mogen zij van den buit proeven, wanneer deze niet te ver van het nest verwijderd ligt. Eerst wanneer de jongen een half jaar oud zijn, beginnen zij, doch steeds onder geleide der ouden, te jagen. De familie trekt er dan des nachts op uit en de jongen krijgen onderwijs in het neêrslaan van de prooi met de krachtige voorpooten. Dit onderwijs duurt ongeveer een maand, totdat de jonge dieren er alleen op uit kunnen trekken. Maar nu breekt tusschen ouders en jongen een strijd aan, die moet eindigen met de verdrijving der jongen. Want elk tijgerpaar heeft een jachtgebied, dat een straal heeft van ongeveer 3 kilometers, en waarin geen soortgenoot ongestraft mag binnendringen. De jongen, die nu verder hun eigen weg door het leven zullen moeten volgen, staan dus, wanneer zij het jachtgebied van een ander tijgerpaar hebben te doorkruisen, om zich ergens blijvend te vestigen, aan groote gevaren bloot, en niet weinigen vinden aldus reeds in den aanvang van hun moeilijken levensweg den dood. Slechts een deel gelukt het, een gebied te vinden, waar zij heer en meester zijn, en zich blijvend kunnen vestigen. ☼ Leeren wij

BENGAALSCH KÖNIGSTIJGER.

hier niet een der middelen kennen, die de natuur gebruikt, om een al te snelle vermeerdering eener diersoort tegen te gaan, en kan dit voorbeeld ons niet tot waarschuwing strekken, om niet zonder een nauwkeurige studie van de ingewikkelde betrekkingen, die er tusschen de dieren onderling en tusschen de dieren- en plantenwereld van een landstreek bestaan, het evenwicht in de natuur te verstoren? Want men behoeft geen dierkundige te zijn, om te begrijpen, dat het uitroeien van groote roofdieren een sterke vermeerdering van schadelijke planteneters na zich moet slepen, evenals het doden en verstoren van nuttige insekteneters (zooals zangvogels) de vermeerdering van schadelijke insekten ten gevolge heeft, waardoor de land-, tuin- en boschbouw soms ernstig bedreigd worden? Ten opzichte van den tijger is er in den laatsten tijd dan ook terecht gewaarschuwd tegen een al te zeer te velde trekken tegen den koning van het oerwoud, en meer en meer begint men ook in andere deelen van den tropengordel, waar vreemde binnendringers de wildernis voor cultuurland doen plaats maken, het groote belang te begrijpen van wettelijke bepalingen betreffende de jacht op groot wild. Een groote verdienste van den arbeid van den te vroeg overleden kenner van Afrika's oernatuur, Prof. C. G. Schillings, is het geweest, op deze belangrijke aangelegenheid met talrijke voorbeelden geestdriftig de aandacht gevestigd te hebben. ☼ Moge reeds menig kolonist de schade van het onoordeelkundig uitroeien van dieren beseffen, die eerder zijn beschermers dan zijn vijanden zijn, niet minder zal het verdwijnen van tal van heerlijke voortbrengselen der machtige tropennatuur, langs den oneindig langen weg der evolutie voortgebracht, door den dierenvriend en natuurbewonderaar betreurd worden. Moet hier niet in de eerste plaats aan den tijger gedacht worden, den koning van het oerwoud, den heerscher der rimboe?

H. v. C.

Over onze Amsterdamsche gevelsteen.

„ANDERE tijden, andere zeden” is het nu wel juist niet origineel gezegd, waarmee we dit opstel over onze Amsterdamsche gevelsteen willen aanvangen. Andere tijden. Roepen de oude steenen het ons haast niet toe? Danken zij hun ontstaan niet aan geheel andere invloeden en inzichten dan die, welke thans de samenleving beheerschen, deze steenen prenten, gehouden uit materiaal dat eeuwen tart, materiaal, dat juist daarom werd gekozen? Steenen prenten, bedoeld om eeuwen als kenmerk van een huis te dienen. ☼ Onze voorouders leefden in tijden, die ze verzekerd achtten. Tijden, welke veranderingen niet voor een enkele generatie vielen op te merken. Tijden, met een zeer langzame maar harmonische ontwikkeling van alles, wat ze voortbrachten. Tijden ten slotte, waarvan de eene periode onmerkbaar in de andere vervloede, waarin ook de meest opmerkelijke veranderingen, omdat ze „langs lijnen van geleidelijkheid” tot stand kwamen, nauwelijks opvielen. ☼ Bouwde men voorheen een huis, men dacht het zich voor evenzooveel eeuwen, als nu tientallen van jaren. Het was niet met de vergankelijke verf dat men het zijn naam gaf, in harde steen gehouden werden voorstelling en onderschrift. Ingemetseld werd de steen in den gevel ten einde aan vele geslachten het huis dat eigene te geven, dat alleen in staat is

om liefde te verwerven van den bewoner. ☼ De gevelsteen, zij overleefden de gevels waarin de oorspronkelijke vervaardiger ze plaatste, in zeer vele gevallen. Zij werden herplaatst in nieuwe gevels op dezelfde plaats, zij werden verplaatst in andere gevels, zij raakten overcompleet, werden voor enkele tientallen jaren als waardeloos weggegooid, totdat men tot het besef van hunne waarde kwam als versteende documenten uit voorbijgegangene tijden, documenten, die ons zeer veel te vertellen hebben uit het verleden en die dit op een zeer bijzondere wijze doen. ☼ Andere zeden. De gevelsteen, hij past niet meer in onzen tijd. Want een gevelsteen is steeds een uiting van individualisme van den ontwerper en geeft zoo het karakter van een bepaald huis aan. En de woonhuizen die de samenleving van thans noodzakelijk maakt, althans scheidt, zij spotten met het begrip individualiteit. Gelijk en gelijkvormig tast men de eene woning naast en boven de andere, samen vormend de reuzenblokken, die de breede straten begrenzen. Het woonhuis spiegelt niet meer af, de behoeften van den gebruiker. De woning is geworden een passe partout, een genormaliseerd complex ruimten, zich in het oneindige herhalend en waarvan ook geen enkele verraaft de gevoelens of gedachten, die den gebruiker in zijn leven bezielen of leiding geven. ☼ Niemand, die over gevelsteen schrijft, zal er aan ontkomen om stil te staan bij de vraag, hoe oud het gebruik van deze merkwaardige voorstelling wel is. Het lijkt waarschijnlijk, dat gevelsteen slechts in steenen gevels zijn gebruikt. Is het in de eerste plaats zeer onlogisch om in een overigens van hout gebouwd gevel één steen te plaatsen, in den tijd, toen men hoofdzakelijk in hout bouwde miste men den geoeffenden steenhouwer, die in staat was een behoorlijke voorstelling in steen te hakken. Voor Amsterdam komt er evenwel nog een omstandigheid bij. Het bouwen van houten gevels werd omstreeks 1533 in onze stad verboden. Hoewel er toen reeds enkele huizen in steen gebouwd waren, die Gothische vormen verraden, waren dit uitzonderingen. Voor de ontwikkeling van den gevelsteen was het een gelukkige bijkomstigheid, dat het verbod tot het maken van houten gevels werd uitvaardigd in den tijd, dat de Renaissance haar intrede deed. En de Renaissance, men weet het, zij schiep gevels, waarin bak- en natuursteen in rijke afwisseling werden gebruikt. Is niet een der kenmerken van de vroeg-Renaissance het medaillon, de ruit of het vierkant met een in vrij hoog relief gehakte kop of andere voorstelling? Het is maar een geringe schrede, om van dit versieringselement te komen tot een steen, waarin men den naam van het huis hakte en dezen naam door een voorstelling verduidelijkte. ☼ Meermalen zijn

Foto C. Steenberg.

DEUR MET GEVELSTEEN IN DE RAPENBURGERSTRAAT.

de gevelsteen „versteende uithangborden” genoemd, maar wij willen de afleiding waarop in deze uitdrukking wordt bedoeld, niet tot de onze maken. Wij zien in den gevelsteen een aandrijving. Pleit niet voor deze opvatting, dat Melchior Fockens gespeend is van gevelsteen, schrijven kon, dat daarin 220 huizen en 230 uithangborden werden aangetroffen? Wijst ook niet daarheen, dat men de woorden „in den” zoo vaak voor het zelfstandig naamwoord vindt, dat het huis zijn steen, door zijn hooge plaats en ingetogen karakter, slechts in geringe mate geschikt was, om de reclame te maken, die

GEVELSTEEN IN DE KORTE LEIDSCHEDWARSTRAAAT

het uithangbord ten doel had? ☞ Gaarne willen we toegeven, dat er een wisselwerking tusschen uithangborden en gevelsteen heeft plaats gevonden en dat beide veel invloed op elkander hebben gehad. Maar de gevelsteen had tot duurzame taak om het huis van andere huizen te onderscheiden, het uithangbord de beperkte, om de aandacht te vestigen op het bedrijf of de zaak, die in het huis werd uitgeoefend. ☞ De alleroudste gevelsteen, die ons bekend is, bevindt zich te Dordrecht. Hij is afgebeeld in het bekende werk van van Lennep en Ter Gouw „Uithangteekens en opschriften” deel III pag. 239 en toont twee rapen waaronder het opschrift „GEECKEYCK” met het jaartal 1437. De verklaring van voorstelling en onderschrift is, meent men: „Onder de rapen gek ik” wat weder verband zou houden met een Dordtsche Rederijderskamer, die tot devies had: „Wij rapen geneugd.” ☞ De oudste ons in Amsterdam bekende gevelsteen treft men aan in den gevel van het perceel Zeedijk 18. Hij is afgebeeld in „De Noordhollandsche Oudheden” van van Arkel en Weissman, zesde stuk en verbeeldt een hoorn waaronder: DIT IS IN DE SWARTE HOERN. ☞ Mede van eerbiedwaardigen ouderdom is de steen, die is ingemetseld in den zijgevel van het perceeltje Enge Kerksteeg 2 en die de Kruisdraging voorstelt. Men veronderstelt, dat hij is vervaardigd door Jan Joost Bilhamer, den bekenden bouwmeester van den fraaie Oudekerkstoren. ☞ Bijbelsche voorstelling vindt men veelvuldig op gevelsteen. Pleit ook dit niet voor onze opvatting, dat de steenen niet van het uithangteeken zijn afgeleid? Hoe boertig, zelfs loszinnig, onze voorouders in woord, geschrift en voorstelling ook mochten zijn, dat zij bijv. den lijdenden Christus tot reclameobject zouden profaneeren, daar kan men hen niet van verdenken. Dat het tegenwoordig anders is, bewijst de gevelsteen in het huis O. Z. Voorburgwal 204, waarop de Doop van Jezus is voorgesteld. De handelaar in het winkelhuis heeft, waarschijnlijk om een populaire voetbalvereniging te eeren, haar kleuren, blauw en wit, tot de zijne gemaakt en deze voorliefde in de kleuren van den winkelpui tot uitdrukking gebracht. Hij heeft zich daarbij niet ontzien om de figuren van den gevelsteen eveneens blauw en wit te doen verven. Dat hij zich schame. ☞ Zuiver religieus is de voorstelling op den gevelsteen in het perceel Rapenburgerstraat 183 waarin Jacob's droom is verbeeld. — Van den steen die op bladz. 371 is afgebeeld en die het bijschrift „UIT EGYPTEN HEBBE IK MIJNEN ZOON GEROEPEN” draagt, valt dit niet te zeggen. Weliswaar vormen Maria met het kindje Jezus op den ezel, hier de hoofdfiguur, maar de ezel wordt aan den teugel gevoerd door Jozef, den patroon der *timmerlieden*. De steen staat in een gevel in den Bagijnhof en het is mogelijk, dat hij daar altijd is geweest. Maar ook is er grond voor de veronderstelling, dat hij eens den gevel van een vroom timmerman sierde. In het Rijksmuseum bijv. bevindt zich een houten gevelbord waarop dezelfde voorstelling maar waarvan de hoeken met afbeeldingen op het timmerbedrijf betrekking hebbende, zijn gevuld. Meermalen werd Jozef op gevelsteen en uithangteekens voorgesteld en als regel gold het dan het huis van een timmerman. Deze ambachtsman

koos zich evenwel ook dikwijls een andere voorstelling. In de kelders van het Rijksmuseum wacht al jaren een gevelsteen op beter lot, waarop een timmerman aan zijn schaafbank is voorgesteld met het onderschrift „IN DE SCHAEFBANK.” Deze steen is afkomstig van een huis uit de Spiegelstraat. Een gekroonde winkelhaak is nog te zien op den steen in den gevel van het perceel Anjelierstraat 191 197. ☞ Het spreekt wel van zelf, dat een stad als Amsterdam, die zijn opkomst en welvaart voornamelijk dankt aan koene zeevaarders, zeevaarders die niet alleen den strijd met de wilde zeeën maar ook die met roofzuchtige of wangunstige belagers aandurfd, in zijn gevelsteen menige herinnering aan allerhande oorlogstuig bewaart. De Donderbus, De Kardoes, de Oorlogskogel en de Bom werden meermalen tot onderwerp door den beeldhouwer gekozen. Voor eenige jaren stond aan de Groote Kattenburgerstraat 32 een gevel, waarin een steen waarop een kanon was gehouwen. Helaas storte deze gevel op een kwaden dag in, den steen verpletterend. Een alleraarfraaisten steen vindt men nog in de Rapenburgerstraat 157 waarop een krijgsman, juist zijn kanon afvurende met het onderschrift: „BUSSENSCHUT,” Met het met festoen versierde poortje (zie de afbeelding op bladz. 368) vormt de steen een aardige noot in deze drukke straat. We vinden hier trouwens nog eenige merkwaardige steenen. No. 9 draagt een steen waarop is voorgesteld, hoe een duif door een sperwer wordt vervolgd en waaronder het wijsgeerig bijschrift: „NIEMANT SONDER VYANT.” Op den steen in No. 37/39 is een eend afgebeeld, torsend den aardkloot, waaronder 'T END DRAAGT DE

LAST.” Leest men voor „END” EEND, dan wordt de zinspeling duidelijk. ☞ Is het wonder, dat schepen eveneens een geliefkoosd onderwerp voor gevelsteen waren in een aan het „schiprijk IJ” gelegen stad? Het eerst vragen we aandacht voor de oude Oost Indievaarder die uitgehouden is op den steen in het perceel Rapenburg 13. Is het waar, wat de volksmond zegt (maar waarvoor geen bewijs is te vinden) dat weleer de befaamde Admiraal Piet Hein hier ooit woonde, dan is deze steen zeker karakteristiek 1). ☞ Van een zelfde type is het schip, dat in den gevel van de Groote Bickerstraat 23 prijkt. „DE BARCK”, voorgesteld door een schip met vier masten, kan men in een gevel in de St. Nicolaasstraat vinden. Een fraai schip van kleiner type is afgebeeld in het relief, dat den geveltop van Singel 24 be-

kroont en waaronder men „VRIESLAND” leest. „TSMALSCHIP” prijkt in de Bickersgracht 12, een zeilend scheepje in Rococo omlijsting vond een plaatsje in den nieuwen gevel op den hoek van Blauwburgwal en Langestraat. Ook in het perceel Blauwburgwal 2 vertoont de gevelsteen een dergelijk scheepje. „DE UITERSE SCHIEPSCUIT,” afkomstig uit het huis Bethanien-dwarsstraat 4, vond een laatste rustplaats in het fragmentengebouw van het Rijksmuseum. Wij beelden op bladz. 370 af de „ROODE GALY” een met vaardige hand in hout gesneden schip; het verdween gelijk met het perceel Nieuwe Teertuinen 33 toen dit voor de nieuwe spoorbaan vallen moest. ☞ Was het zeil-

GEVELSTEEN AAN DE LEIDSCHEGRACHT.

GEVELSTEEN IN DE WIJDE STEEG.

schip voorheen vrijwel het enige vervoermiddel te water, te land was het de postkoets of welke andere wagen ook, die door paarden werd getrokken. Ook aan wagens bewaren de gevelsteen in Amsterdam menige herinnering. De fraaie steen, op bladz. 369 afgebeeld, met het onderschrift „DE VERGULDE WAGEN”, is te vinden in de Korte Leidschedwarsstraat 69. Hobbelig is de weg, waarover de reis gaat, het uit den wagen hangend laddertje wijst er op, dat geen portieren het instappen vergemakkelijken. „DE HAAGSCHE POSTWAGEN” in het perceel Singel 74 bewaart nog de herinnering aan de vroegere verbinding met de Residentie. Het mooie pakhuis aan de Korte Prinsengracht 16 bevat een steen waarop een blijkbaar voorname dame in een koets is afgebeeld en waaronder staat: „IN HET PACHUYS VAN DE GOUWE WAGEN.” ☞ Primitiever nog is het vervoermiddel 't welk voorkomt op den steen van Wijdesteeg 17, een z.g. „toeslede” — in tegenstelling met de open- of hekslede. Waarop duidt het onderschrift „LANGGEWAGT?” Wijst het er op, dat de sleper lang heeft moeten wachten of sparen voor hij zoo mooi een toeslede koopen kon of herinnert het aan het lange wachten dat hij meermalen op zijn klanten doen moest? ☞ Weer een andere beteekenis heeft de steen in perceel Leidschegracht 97, op bladz. 369 afgebeeld en waarop een kat spelend met een gevangen muis is voorgesteld. Het onderschrift toch: „IN. DIE. VERGULDE. CATER. IN. DIE. NIEU-STAT” herinnert aan den uitleg van onze stad in het midden van de zeventiende eeuw en bewijst, dat hij in dien tijd werd gehakt. ☞ Verwant aan de gevelsteen zijn de in hout gesneden deurkalven en pui-bekroningen. Wie kent niet „DE ROOVOS” in de Nieuwe Teertuinen en de fijnbewerkte puijst van het pand Rusland 21 waarop tabaksrollen en suikerbrooden naast allerhande verpakte waren herinnerden aan het komenijsbedrijf, dat er in werd uitgeoefend? Minder bekend maar niet minder karakteristiek is het gesneden deurkalf in het Middenklooster. Het herinnert aan den wijnhandel, men ziet, hoe geheel links de wijn uit de druiven wordt geperst, geheel rechts is het edele vocht in verschillende vaten opgeslagen. ☞ Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, dat met het bovenstaande slechts een greep is gedaan in den voorraad gevelsteen, die onze gemeente nog bezit. Reeds namen we meer ruimte van dit tijdschrift in beslag, dan ons kon worden toegemeten en schuld bewust dring ik veel terug, dat niettemin interessant zou zijn om te vermelden. Allicht is er later nog wel eens gelegenheid om bij andere groepen van onze Amsterdamsche steenen stil te staan.

C. VISSER.

1) In Delfshaven wijst men mede een woning van den veroveraar van de zilvervloot aan tegenover welke in een gevel een steen met een zeventiende eeuwsch oorlogschip is aangebracht ter herinnering aan het roemrijk feit, dat Piet Hein onsterfelijk maakte.

De „koepel van de Roeper”.

☞ Wie zich opmaakt voor een wandeling van Naarden naar Laren en daarbij den grooten straatweg volgt, een weg die door het uitermate drukke verkeer op Zon- en feestdagen weinig als wandeling aan te bevelen is, maar buiten die dagen wel degelijk een warme aanbeveling als zoodanig verdient, ontdekt aan zijn rechterhand, een half uur gaans buiten Naarden, weldra een ruïne. Denkt hij wellicht bij het zien van dezen bouwval de overblijfselen van een oud kasteel voor zich te hebben, waartoe de stevige muur-resten hem alle aanleiding geven, bij informatie in de omgeving blijkt hem dat zulks toch niet het geval is. 't Is de ruïne van den „Koepel van de Roeper,” zooals hij ter plaatse algemeen bekend staat en naar verhaald wordt zou de laatste eigenaar, wijlen notaris de Roeper te Naarden, bij testamentaire beschikking verordineerd hebben, dat deze koepel nimmer mocht

worden afgebroken, maar dat de „tand des tijds” daaraan vrij moest knagen. Eerst na algeheel verval zou opruiming mogen plaats vinden. Dit verval is reeds vèr gevorderd; van een dak is reeds lang niets meer te bespeuren, alleen de zware muren hielden nog stand. ☞ Waar er alle aanleiding is om te vermoeden, dat een opkomend geslacht den arbeid van den „tand des tijds” zoo nu en dan tracht te verlichten, zal wel binnen afzienbaren tijd de koepel-ruïne en daarmee een stukje romantiek van den Laarder straatweg, verdwenen zijn.

J. J. F. SCHILT.

VONDEL ONTHOOFD.

WIE van de vaderlandsche geschiedenis, die hij vroeger op school leerde, nog een weinigje heeft onthouden, weet dat Oldenbarnevelt aan het einde der twisten tusschen Remonstranten en Contra-Remonstranten in 1619 onthoofd werd. Maar dat Joost van den Vondel ook het ongeluk heeft gehad z'n eerwaardige hoofd te verliezen, is lang niet zoo algemeen bekend. Ik vernam dit geschiedkundige feit eerst onlangs. Het was 'n ooggetuige, iemand, dien ik op z'n woord mag gelooven, die mij vertelde, wat ik nog nooit had geweten en wat ook, voor zoover ik weet, in geen enkel geschiedenisboek is vermeld. ☞ Op de linkerzijde van het voetstuk (waarboven de Prins onzer dichters nu reeds 58 jaar lang, in gepeins verzonken, z'n pen gereed houdt om de voortbrengselen van z'n dichterbrein op te schrijven) lezen we in

Romeinsche cijfers het jaartal 1867. ☞ Het prikkeldraad om den heuvel heen gespannen, waarop vader Vondel troont, verhindert ons er dicht genoeg bij te komen, maar het blijkt, dat in dat jaar het standbeeld van den man, naar wien het Vondelpark is genoemd, is onthuld. ☞ Vóór de oude heer in z'n stoel werd neergezet, heeft men z'n beeld, dat in gips was gemodelleerd, in triomf door Amsterdam gereden. Het moet 'n heel statige optocht zijn geweest. M'n zegsman, die als huzaar, boven op 'n paard gezeten, de heele geschiedenis heeft meegemaakt, heeft mij verteld, dat de brave Joost op 'n affuit

werd neergeplant, stevig vastgebonden. Waarom de groote man op zoo'n oorlogstoestel werd gezet en waarom niet liever op 'n vredeswagen of zoo iets, wordt niet vermeld. ☞ Alles ging goed, en de geestdrift was groot en algemeen. Maar in de nabijheid van den Binnen-Amstel, bij het neergaan van een der hooge bruggen, verloor Vondel het evenwicht, maakte plotseling 'n buiteling en viel met het hoofd naar beneden door 'n raam van een der huizen. Toen hij weer met veel moeite was overeind geholpen, bleek het, dat zijn hoofd van den romp was gescheiden. Zóó is hij, met 't hoofd naast zich, verder door de stad voortgetrokken, en 'n joelende menigte zong spontaan de schoone nationale hymne: „Hop, hop, hop, hop, hop, hop! Joost van den Vondel zonder kop.” ☞ Aldus is me verteld door 'n ouden heer, die vóór 58 jaar 18 jaar oud was en dien ik voor absoluut betrouwbaar mag houden. — Oude Amsterdammers zullen zich deze geschiedenis zeker nog wel herinneren.

J. SCHUITEMAKER Cz.

Ontvangen boeken.

Ter herdenking van het 12½ jarig bestaan der eerste „Welstandsbepaling” in ons land gaf het gemeentebestuur van Laren (N.H.) uit: „Laren in het Gooi, de schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden en te hernieuwen”, door Henri Polak. Met vele illustraties. Voorzien van een inleiding door Jhr. Mr. Dr. A. Roëll, Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland.

Van den uitgever C. G. Campagne te Enschedé ontvingen wij „Het Steriliseeren (of wecken) van groenten, vruchten, vleesch, jams, geleien, vruchtensappen, enz.”, door Mevrouw Heya.

Uitgegeven door de V. V. V., „Castricum vooruit” werd een „gids voor Castricum,” het dorpje dat thans door een verhard duinweg met het zee-strand is verbonden.

Opleven en dood

13) *Naar het Engelsch*

door CHLS. G. D. ROBERTS.

NU had Puck nog nooit in zijn kort leven een ernstig meeningsverschil gehad met eenig dier, dat grooter was dan een groote vlinder of een meikever. Hij had er een vaag begrip van, welk een onweerstaanbaar en vreeselijk monster, dat lange, donkere dier op den tak was; en toch aarzelde hij geen oogenblik. De wezel was verbaasd toen hij een harden vleugel-punt over zijn neus voelde strijken. Met een kwaadaardig gebrom sprong hij met zijn heele bovenlijf omhoog en hapte naar zijn brutalen aanvaller. Maar zijn lange, witte tanden grepen niets anders dan ijle lucht en hij verloor bijna zijn houvast aan den tak. Toen hij weer vast stond, barstend van woede, zag hij achter zich, bijna binnen zijn bereik, een donkere, fladderende schaduw die op den tak scheen te liggen als een gewonde vogel. Zich omdraaiend met de lenigheid van een aal, viel hij als een vlammentong op de brutale kleine schaduw aan. Maar op hetzelfde oogenblik was deze verdwenen; en een paar voet lager zag hij onzen Kabouter der Schemering daar bedaard heen en weer fladderen. Zijn dicht bij elkaar liggende oogen gloeiden als kolen vuur en hij knarste met zijn lange, witte slag tanden van verontwaardiging, dat hij zoo voor den mal gehouden was door een niets beteekenende vleermuis. Maar terwijl hij woedend loerde naar zijn kleinen aanvaller, had de kleine moeder veilig haar babies aan haar nek gehangen en zweefde zij er mee weg door de duisternis. Voor het oogenblik, na zoo een ervaring, had ze genoeg van pret maken. Ze dacht nergens anders aan dan om haar babies weer op te bergen in de veilige spleet in het dak van de schuur, waar zij ze kon voederen en hun zijdeachtige velletjes kon likken en de dunne vliezen van hun fijne, kleine vleugeltjes kon reinigen door ze voorzichtig tusschen haar tanden door te laten glijden. ☼ Toen hij weer alleen was, ondervond onze Kabouter der Schemering — misschien doordat hij zenuwachtig was of doordat zijn succes met den wezel hem te brutaal gemaakt had — dadelijk een ander avontuur. Vlak voor het huis joeg hij op een groote mot, die ongewoon snel vloog. Toen Puck hem bijna gesnapt had, vloog de mot de duisternis van een wijd openstaand venster in. Brutaal volgde Puck hem. Hij greep den vluchteling toen deze tegen de zoldering aan botste. Juist op dat oogenblik sloot de dienstbode het raam. Toen, zonder op den indringer te letten, ging zij weg en deed de deur dicht. ☼ Puck, in de veronderstelling, dat hij er even gemakkelijk uit zou kunnen als hij er in was gekomen, vloog hard tegen den bleeken glans van het glas aan. Hij was ietwat verdoofd en erg verbaasd. Telkens weer probeerde hij den harden onzichtbaren muur te doordringen, maar niet blindelings of met panisch geweld, zoals een vogel zou hebben gedaan. Zelfs in dit onverwachte en spannende moment verloor hij zijn zelfbeheersching niet. Na den eersten schok van verbazing, onderscheidde zijn scherp gezicht het glas van de lucht ruimte daarachter en gaf hij kalmpjes de poging op, het onmogelijke te doen. Daarop wijdde hij al zijn aandacht aan een nauwkeurig onderzoek van ieder hoekje en gaatje in de kamer, maar hij kon zoo scherp zien en zoo precies zijn vlucht afmikken, dat het zwaaien zijner vleugels heelemaal geen kwaad deed, ofschoon de kamer vol stond met kleine

GESNEDEN DEURKALF IN HET MIDDENKLOOSTER.

snuisterijen en breekbare voorwerpen. Hij ging onder ieder meubelstuk, achter elk schilderij, en onderzocht nauwkeurig het vuurscherm, dat den schoorsteenboezem voor den zomer afsloot. In den loop van dit scherpe onderzoek ontdekte hij een onverwachte verscheidenheid van insecten en hij was absoluut niet te erg van streek om niet al dergelijke lekkernijen die hij vond lekker op te peuzelen. ☼ Zoo ging de nacht voorbij, wel is waar niet zonder angst, maar toch zonder verveling. Toen de dageraad grauw door het venster scheen en er weer kleur kwam in de gloeiende geraniumbedden, gaf Puck zijn vergeefs onderzoek op, maar volstrekt niet in wanhoop. De dag was voor hem een tijd om te gaan slapen. Hij hing zich dus rustig op in een vouw der zware portières achter in de kamer en ging slapen met dezelfde filosofische kalmte, alsof hij aan zijn plank in den nok van de schuur hing. ☼ Een paar uur later kwamen twee werkmeisjes binnen, om de kamer te doen. Daar namen ze ook de portières af. Ze schudden ze even uit, alvorens ze op te vouwen. Tot haar schrik viel onze Puck er uit. ☼ Hun geschreeuw bij het zien van dit monster, bijna 4 duim lang, deed den man, die den vorigen avond met het meisje in den tuin gewandeld had, in de kamer komen. Hij had een rijpak aan en droeg handschoenen. Puck, maar half wakker en erg kwaad, omdat hij zoo ruw gewekt was, zat op het hardkleed met half uitgespreide vleugels en glinsterende zwarte oogjes. Hij gaf de dienstmeisjes zijn meening over hun optreden te kennen in de sterkst mogelijke manier, wat ongeveer klonk als het opwinden van een heel groot en heel slecht geolied ordinaar horloge. ☼ „Mijn hemel, Marie”, zei de man, „te oordeelen naar het kabaal, dat jij en Toos maakt, dacht ik dat jelui *minstens* een nijlpaard in de kamer had gevonden! Denk jelui soms dat die kleine vleermuis jelui zal opeten?” Hij boog zich voorover om Puck op te nemen, maar het kleine diertje piepte scherp en hapte zoo woedend naar zijn vingers, dat de man blij was, dat hij dikke handschoenen aan had. De meisjes gichelden. „Nu ziet u 't zelf, mijnheer,” zei Marie. „Hij zou ons opeten, als hij maar kon, zoo'n kwaadaardige rakker is 't!” „Hij is in ieder geval een moedig ke-

GEVELSTEEN IN EEN DER HUIZEN AAN HET BEGIJNHOF.

reltje", zei de man, terwijl hij hem voorzichtig in zijn gehandschoende handen nam en naar het raam droeg. ☼ Nu was Puck klaar wakker en zijn horloge-opwinder klonk scherp van verontwaardiging om zijn gevangenschap in de scherp van den man. Toen ze bij het raam gekomen waren, schonk de man hem de vrijheid. Het felle daglicht verblindde hem, maar hij sloot zijn oogen tot nog maar een heel klein spleetje open was, zoo klein dat het bijna onzichtbaar was, en toen zag hij het heele landschap duidelijk voor zich. Oogenblikkelijk vloog hij weg en het volgende oogenblik fladderde hij reeds tusschen de dichtstbijzijnde boomen. Zooveel mogelijk in de beschutting der boomen blijvend, ging hij in de richting van het water en volgde dit langs de weiden tot de oude schuur. Enkele minuten later hing hij weer, alsof er niets gebeurd was, naast zijn slapende kameraden in de warme, bruine schemering van den nok. ☼ Onder gewone omstandigheden zou Puck verder op z'n doolie gemak zijn blijven slapen zoolang de dag nog duurde. Maar het was voorbeschikt dat hij in deze vier-en-twintig uren heel wat bizonders zou beleven. Op de smalle, hoogste dwarsbalk, juist een paar voet onder hem, zag hij zijn speelkameraadje van den vorigen avond, het kleine moedertje met haar twee jongen. Zij had ze neergelegd op de gladde oppervlakte van de balk, terwijl zij bezig was zelf toilet te maken — iets waar een vleermuis evenveel waarde aan hecht als het keurigste katje. Met verbazende handigheid kon zij achter haar oor krabben, met de scherpe punten van haar vleugelgewrichten, en haar velletje uitkammen op schijnbaar onbereikbare deelen van haar lichaam. Dan bekeek ze nauwkeurig haar vleugelvliezen, eerst het eene en dan het andere, rekte ze uit, liet ze tusschen haar tanden glijden en ikte ze, tot er geen twijfel meer kon bestaan aan hun absolute reinheid. ☼ Terwijl ze zoo bezig was, schoot een der zwaluwen, die hun nesten hadden onder den dakrand, snel naar den nok, jagend op een groote bij. Het wanhopige insect, wien het gelukt was zijn vervolger te ontkomen in den nok, vloog naar beneden, zoo vlak over den balk, dat het bijna de jonge vleermuizen aanraakte. De zwaluw, die het, zoozeer iets te ontzien, achtervolgde, deed meer dan langs ze glijden. Hij streek zoo ruw over ze heen, dat hij ze finaal van de bank gooide. Ofschoon ze nog niet geleerd hadden te vliegen, openden zij instinctmatig hun zwakke vleugeltjes en vielen fladderend als doode eikenblaren, op den grond. ☼ Gelukkig was de vloer van de schuur dik belegd met de zaden en overblijfselen van het hooi van het vorige jaar, zoodat de babies zacht neerkwamen en zich niet bezeerden. Maar zij vielen ver van elkaar neer, zooals het geval zou zijn geweest bij dwarrelende bladeren. De moeder, die op het oogenblik dat het ongeluk gebeurde, heelemaal in de plooiën van haar vleugels gewikkeld zat, maakte zich daar zoo haastig zij kon uit vrij en vloog ze achterna. Toen vloog Puck, die door al het gebeurde lust had gekregen in avonturen, haar zigzagsgewijs achterna, om te zien, of hij haar met iets helpen kon. ☼ Dat kon hij en nog wel dadelijk. De groote rat, die onder den vloer van de schuur woonde, kwam juist uit zijn hol. Hij meende iets te hebben zien vallen en, ofschoon hij niet wist wat het was, kwam hij hoopvol aanrennen. Misschien, dacht hij, was het wel een jonge zwaluw, die uit het nest gedrongen was, en hij hield, zoo voor de variatie, van jonge zwaluwen. ☼ Plotseling werd zijn aandacht afgeleid door een lichten tik op zijn kop. Het was een vleermuis, die schijnbaar bijna op zijn rug was gevallen. Hij was er niet kwaad om — integendeel — hij vond het heel aardig. Hij had nog nooit

een vleermuis gegeten, schoon hij er vaak trek in had gehad; en hier was, naar het scheen, een mooie kans, want die vleermuis leek wel gewond of ziek te zijn. Hij sprong op haar af. Wel is waar miste hij haar, maar het scheelde toch niet veel; en de vleermuis fladderde nog zwakjes bijna binnen zijn bereik. Telkens en telkens weer sprong hij er op af, waarbij zijn lange, witte tanden met een afschuwelijken tik op elkaar sloegen, maar zonder iets te vangen, tot hij bemerkte dat hij weer vlak bij het gat stond, waar hij zoo even was uitgekropen. Toen vloog tot zijn ergernis het zwak fladderende diertje, dat hij dacht al zoo goed als gepakt te hebben, met krachtigen vleugelslag naar het dak, terwijl een andere vleermuis van het midden van den vloer opsteeg met twee kleintjes aan haar nek hangend. ☼ Teleurgesteld en woedend kroop de rat naar buiten in het gras om zich te troosten met makkelijker te vangen sprinkhanen; terwijl de Kobold der Schemering, vol triomf, terugvloog naar zijn hooge rustplaats. Door al die avonturen met uilen en wezels, motten en menschen en ratten, was hij lang niet zoo slaperig als anders; en dus ging hij uiterst nauwkeurig en zorgvuldig zijn toilet maken, zooals hoorde voor zoo'n knappe bruine vleermuis.

VI. EEN VEEL GEPLAAGDE HUISVADER.

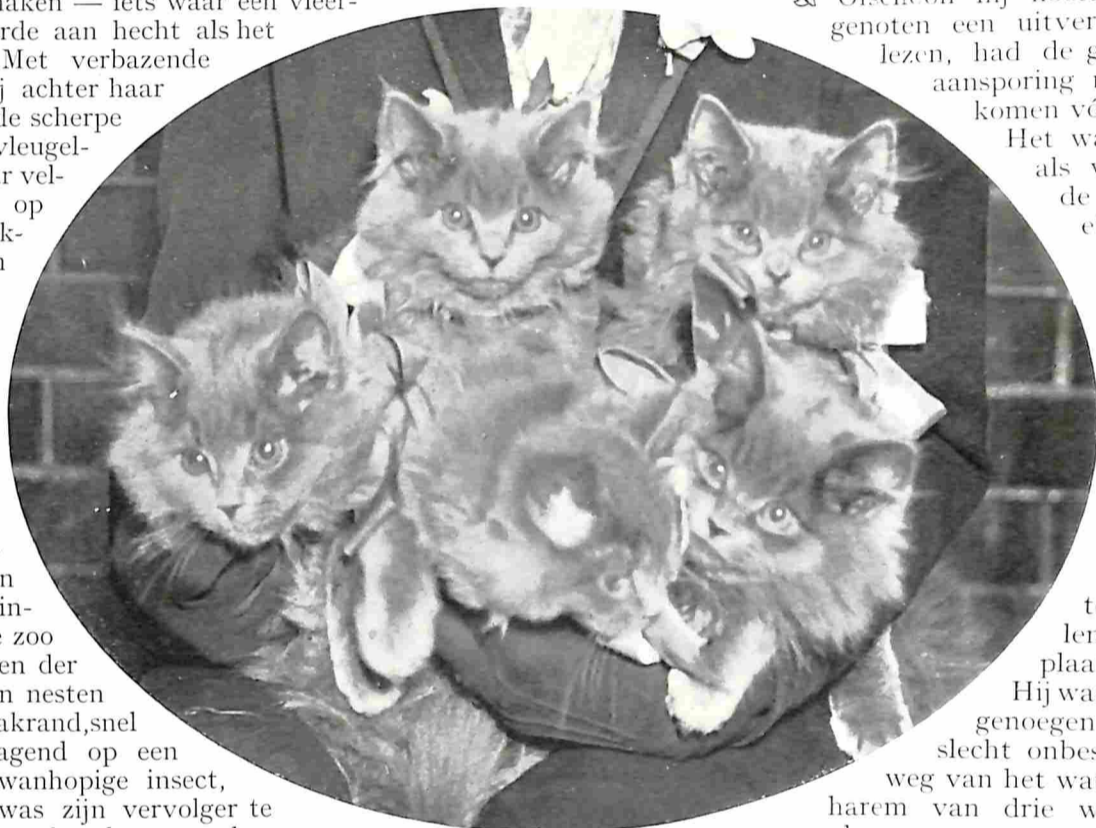
☼ Ofschoon hij nooit het voorrecht had genoten een uitverkoop-advertentie te lezen, had de groote zeehond geen aansporing noodig om vroeg te komen vóór de drukte begon.

Het was zijn tweede jaar als volwassen mannetje, de verantwoordelijke eigenaar van een stuk naakten rotsgrond aan den rand van een eiland aan de Bering-zee. ☼ Het vorige seizoen was hij laat naar het Noorden gekomen; en dus had hij zich, niettegenstaande zijn woede en zijn vecht-capaciteiten, tevreden moeten stellen met een slechte plaats en weinig wijfjes.

Hij was gedwongen geweest genoeg te nemen met een slecht onbeschermt stuk rots ver weg van het water en met een kleine harem van drie wijfjes, die wel niet ongehoorzaam waren, maar die er toch erg gehavend uitzagen. Die drie, welke hij van zijn naaste burenen in een serie van wanhopige ge-

vechten veroverd had, hadden in den strijd om hun bekoorlijkheden enorm te lijden gehad en hun vel, dat er in den regel zoo mooi en glad uitzag, vertoonde zooveel sporen van den strijd, dat de bekwaamste bontwerker in de Rue de la Paix er geen raad mee zou hebben geweten. ☼ Daar hij zich herinnerde wat zijn te laat zijn hem gekost had, was deze mannetjeszeehond al vroeg rusteloos geworden in de paarse zuidelijke zee en was al gauw op reis gegaan naar het Noorden. Langs de steile, door het water gebeukte kusten van Californië en Oregon, door de geweldige wit-gekuifde golven van de stille Zuidzee, zwom hij onafgebroken voort, nu eens met schokken als een visch, dan weer voortglijdend met geweldige snelheid door een lenige opeenvolging van golvende kronkelingen, alsof hij van zijn heel buigzaam lichaam een schroef maakte om zich door het water te stuwen. Steeds met het doel van zijn tocht voor oogen, zwom hij meestal een klein eindje onder de oppervlakte, slechts van tijd tot tijd zijn gesnorden snoet boven water stekend om adem te halen, terwijl het hem in deze volle wateren geen moeite kostte om onder het zwemmen zooveel visch te vangen, dat ze zelfs zijn onverzadigbaren eetlust kon stillen. Maar zoo nu en dan bleven hij en zijn medereizigers — want hij reisde noordwaarts in gezelschap van nog meer verstandige mannetjes — een tijdje op één plaats en besteedden zij wat kostbaren tijd aan rust, zich koesterend in de zon.

(Wordt vervolgd).

DE VIJF LIEVELINGEN VAN DE VROUW.